

Jaargang 43 | nr. 41 | juli 2024

HEEMRANK

Inhoudsopgave

Ontmoeting in de Natuur: vaste openstelling Heemhuis	p.	3
Paaltjes wandelnetwerk	p.	3
Open monumentendag, help mee!	p.	4
Moestuin plezier, foto impressie	p.	4
Een lintje voor Rob Lock	p.	5
Natuurbeleving voor ouderen	p.	5
De Heemtuin in de media	p.	6
Bospest verwijderen?	P.	8
Onweersbuien en blikseminslag	p.	9
Ook opruimen!	P.	10
Natuurgebied Plaksche Veld, excursie beheer	p.	11
Zadenbibliotheek	p.	12
Nieuwe educatiebegeleiders	p.	13
Gemeentelijk maaibeleid op maat	p.	14
De Heemtuin in communicatie	p.	16
OPROEP: vogels fotograferen!	p.	16
Kruidentuin	p.	17
Natte voeten in de Heemtuin?	p.	18
Toekomstvisie Heemtuin 2028	p.	19
Zaterdag 24 augustus, muzikale ontmoeting	p.	19
Commissie Heemhuis e.o.	p.	20
Techniekgroep	p.	20
Route 4Daagse langs de Heemtuin	p.	21
Van ei naar bij	p.	22
De Carnica bij en de zwarte bij	p.	23
Terugblik op het zomerconcert	p.	24
Akkers – voorjaar & zomer	p.	25
Appelbomen	p.	28
Vele handen maken licht werk	p.	29
QR-code voor donaties en sponsoring	p.	30
Heemtuin op social media	p.	30
Bereikbaarheid bestuur	p.	30
Adreswijziging	p.	30
Bezoekadres	p.	30
Colofon	p.	30

Ontmoeting in de Natuur: vaste openstelling Heemhuis

Elke donderdag van 13.00 tot 16.00 uur:

Gastheer Wim van der Meer schenkt een kop koffie en nodigt uit tot een praatje. Voor wie langskomt: leden en niet-leden (Behalve bij heel slecht weer...).

Zomaar een donderdagmiddag in de Heemtuin Malden

Geen vrije dag voor iedereen, dus het zal wel rustig zijn, bovendien hangt dreiging van slecht weer in de lucht met 15mm regen. Niets wijst echter op de bak water die eraan komt, het is zelfs zonnig en ik heb spijt dat ik mijn korte broek niet aan heb en dat ik mijn fototoestel niet bij me heb. Al snel komt Maaïke eraan en plaatst meteen een bericht op Facebook en Instagram met de melding dat de Heemtuin weer is geopend voor de koffie, thee of limonade.

Een eerste bezoeker wordt meteen uitgenodigd, maar die wil eerst nog een rondje lopen. Later als ze terugkomt, schuift ze aan voor de koffie. Op weg naar huis vanuit haar werk stopt ze hier weleens om in de Heemtuin tot rust te komen, en nu er koffie is, is dat helemaal fijn.

Een opa met kleinkind voegt zich bij ons. Het kleinkind woont in Malden en opa is op bezoek, de kikkers nodigen door het kwaken het kind uit om te zoeken waar ze zich bevinden.

Bezoekers wisselen zich af, een oudere Maldenaar komt ook weer langs, zijn begeleidster heeft de Heemtuin al veertig jaargeleden(!) bezocht als kind met haar klas in het kader van educatie (toen al). Ze vond er toen niets aan, maar toen ze later op bezoek kwam met haar eigen kinderen werd dat anders, en nu praten we voluit over wat de Heemtuin te bieden heeft.

Een bezoeker uit Dongen, logerend in Groesbeek, weet duidelijk wat te vertellen over natuurebeleving, en omdat hij hier voor het eerst komt, spreekt hij zijn waardering uit.

Eigenlijk was er ook nog een vergadering, maar de gasten gingen voor en later sloot ik aan bij de vergadering.

Tegen verwachting in toch nog een 'drukke' middag.

Wim van der Meer, bestuurslid

Paaltjes wandelnetwerk

De gemeente Heumen is het wandelnetwerk aan het vernieuwen, met aansluiting op een groter wandelnetwerk. Onlangs zijn hiervoor routepalen in de Heemtuin geplaatst. In overleg met Ants gaat het bestuur kijken of we de nieuwe paaltjesroutes en onze eigen routes beide op de nieuwe paaltjes kunnen krijgen. Waarmee we een paaltjesoerwoud voorkomen. Veel paaltjes kunnen ook lager ingegraven worden. We gaan hierover met de gemeente in overleg.

De Heemtuin doet dit jaar weer mee aan de **Open monumentendag** in september. Met name omdat het thema is: Routes, netwerken en verbindingen. Een thema dat dicht bij onze doelstellingen ligt. Deze dag wordt georganiseerd door het Erfgoedplatform en aan ons de taak daar als Heemtuin invulling aan te geven.

Als je ideeën hebt over de invulling van die dag of eraan mee wil werken, hoor ik dat graag.

Alle hulp is welkom!

De Open Monumentendag in de Heemtuin zal plaatsvinden op
15 september 2024 vanaf 12.00 tot 17.00 uur.

Voor **hulp** of **ideeën** mail naar: hetty.koemans@gmail.com

Moestuin!

Plezier voor mens en dier!

Een lintje voor Rob Lock

Op 26 april jl. heeft onze burgemeester Joerie Minses aan ons lid Rob Lock een lintje mogen uitreiken, namelijk dat van lid in de orde van Oranje-Nassau. Hij heeft dat mede te danken aan zijn inzet voor de Heemtuin vanaf de oprichting van de Vereniging in 1978 tot op heden. Als overbuurman van de Heemtuin heeft hij als bestuurslid (in de beginjaren) en als bioloog bijgedragen aan de ontwikkeling van de Heemtuin. Vanaf 2011 heeft hij zich voornamelijk beziggehouden met de vennen en is hij de drijvende kracht geweest achter de vernieuwing van het 'oude' ven. En dat dat - met de hulp van velen - gelukt is, kan iedereen met eigen ogen zien. We zijn blij met een lid als Rob en eveneens met vele anderen die zich al jaar en dag voor de Heemtuin inzetten!

Hetty Koemans, secretaris

Natuurbeleving voor ouderen

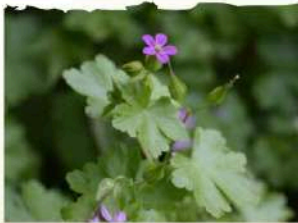
Eind juni werd ik benaderd door de activiteitencoördinator van Malderburch, of ik nog bij de Heemtuin betrokken was en wilde meedenken over een natuurbelevingstocht voor de bewoners in de tuin van het verpleeghuis. In mijn hoofd begint het dan meteen te bruisen en zeker na een wandelingetje ter plekke duiken er zoveel ideeën op. Allereerst leerde overleg met Mirjam mij dat er best wat te leen was, omdat de jeugdeducatie inmiddels was afgelopen. De tastkast ging mee en een boomschijf, op de akker plukte ik diverse graanstengels en een paar loeppotjes pakte ik in. Uit mijn eigen tuin groef ik een van de vele opkomende eikjes uit waar nog de restanten van de eikel aan zaten. Ik heb een mooi wespennest waar nog een wesp in zit en ik leende de zoekkaart bodemdiertjes en mijn boekje 'gele composieten in beeld' uit om te laten zien dat al die mooie gele bloeiers in de tuin toch geen paardenbloemen zijn.

Helaas kon ik zelf niet bij de tocht zijn en nogmaals helaas: het regende die hele dag, zodat de beleving in het restaurant moest plaatsvinden. Maar de organisatoren hadden van alle plekjes in de tuin foto's gemaakt en er alles aan gedaan om er toch een mooie middag van te maken. Waarschijnlijk krijgt het idee in de herfst wel een vervolg en misschien kunnen we daar als Heemtuin wel een bijdrage aan blijven leveren.

Loes van der Meij

Pootjes, snabels en oren

Wat is er aan de hand op het bloemrijke grasland van de heemtuin Malden? We vinden er hazenpootjes, ooievaarsbekken en muizenootjes, op de akker leeuwenklauwen en zwaluwtongen... De heemtuin lijkt niet zo'n geschikte verblijfplaats voor dieren, maar wees gerust, het blijken allemaal plantennamen te zijn. Bladeren, bloemen of zaaddoosjes van planten lijken vaak op snabels of klauwen van dieren en zo zijn de planten aan hun Nederlandse namen gekomen.

Beginnende zaaddoos van een ooievaarsbek

De zwaluwtong is een plant die zich met lange, draaiende stengels omhoog kan werken in de roggehalmen. De bladeren zijn driehoekig met een spitse top en lijken daardoor waarschijnlijk op een zwaluwtong. Het is niet de meeste geliefde plant die op de akker groeit, omdat hij het oogsten van de rogge bemoeilijkt.

De andere genoemde plantjes zijn meer welkom. Ze komen vaak in grote hoeveelheden tegelijk voor, maar het is niet zo dat je dan door de bomen het bos niet meer ziet. Sterker nog, vaak moet je op je knieën en goed zoeken. Eenmaal gevonden blijkt vaak pas met hoeveel ze zijn. Het hazenpootje en het klein vogelpootje horen beide bij de klavers, die weer een geslacht vormen binnen de vlinderbloemigen. Hun namen danken ze aan de vruchthoofdjes die na de bloei ontstaan. Het hazenpootje heeft dan cilindervormige hoofdjes die viltig behaard

zijn en daardoor lijken op een hazenpoot. Als de zaden rijp zijn, helpen de haren bij de verspreiding ervan.

Het vogelpootje is nog kleiner. Bij de bloei zie je een paar minuscule roze-witte bloemetjes, die wel gevonden worden door heel kleine insectjes die dan voor de bestuiving zorgen. Dat resulteert in een soort kromme peultjes, vaak zo'n drie of vier bij elkaar die samen op een vogelpoot lijken. Deze plantjes kunnen groeien op zandig voedselarm land, waar ook wel grassen groeien, maar waar de hoeveelheid voeding niet voldoende is voor gras, duizendblad of boerenwormkruid om te kunnen overwoekeren. Zolang er open plekken blijven doordat merels of muizen er pikken of graven kunnen de kleine plantjes er kiemen. Die open plekken zijn ook fijn voor de zandhagedis en sprinkhanen om 's morgens in het zonnetje te kunnen opwarmen. De ooievaarsbek heeft ronde ingesneden blaadjes en bloeit met paars-roze bloemen van ongeveer één cm groot. De zaaddoos die na de bloei verschijnt lijkt onmiskenbaar op de snabel van een ooievaar.

Gele composieten vormen een grote groep, vaak moeilijk uit elkaar te houden, planten. Behalve paardenbloemen hoort daar ook het muizenootje bij. Uit een rozet van bladeren komt een bloeistengel omhoog met één bloemhoofdje. Elk 'bloemblaadje' in dat hoofdje is een compleet bloemetje. Vandaar de naam composit of samengesteld. De rozetbladeren zijn spatelvormig en zacht behaard, inderdaad, muizenoren.

Terug op de akker kunnen we kleine leeuwenklauwen aantreffen. De naam van deze plant uit de rozenfamilie klinkt krijgshaftig, maar ook voor dit piepkleine plantje moet je wel door de knieën. Als je dan toch op je knieën in het grasland of naast de akker zit, kijk dan eens goed hoe groot de verscheidenheid is aan planten. Met een loepje erbij gaat er een onbekende wereld voor je open.

Topic
regiomagazine

Dinsdag 11 juni bracht burgemeester Joerie Minnes samen met de wethouders Wim Wink en Pepijn Baneke en gemeentesecretaris Jaap de Graaf een bezoek aan de Heemtuin in Malden. Dit bijzondere natuurgebied aan het snelfietspad van Nijmegen naar Cuijk herbergt verschillende biotopen die kenmerkend zijn voor deze streek. Vrijwilligers van de vereniging Vrienden van de Heemtuin beheren dit landschap al vanaf 1978. Het terrein is een plek van rust en is voor iedereen vrij toegankelijk.

Een bezoek aan de Heemtuin Malden is een mooie natuurbeleving. Er zijn 12 verschillende biotopen te zien met de daarbij behorende flora en fauna. Er is een familiepad dat goed

begaanbaar is voor rolstoel, rollator of kinderwagen. Ook is er een belevenispad voor kinderen, het Pieter Konijnpad. Bij de ingang van de Heemtuin aan de Bosweg vindt u een beschrijving met vragen en antwoorden die de kinderen meer inzicht in onze natuur geven. De Vereniging Vrienden van de Heemtuin Malden, bestaat uit een vrijwilligersgroep van bijna 100 personen. Er zijn 10 werkgroepen en een bestuur.

Rondleiding

Het gezelschap maakte een leerzame wandeling door de tuin, langs natuurlijke akkers, heide, een kruidentuin en een insectenhotel. Ook kregen ze een smakelijke demonstratie van een les zoals die aan schoolkinderen

Samen met de gids op pad in de Heemtuin. (foto: Jacqueline Gijssberts)

Basisschool De Komeet zoekt de lente in Heemtuin Malden

MALDEN – Onlangs bezochten twee groepen van basisschool De Komeet, de Heemtuin in Malden. Op school hadden ze al een lenteles gehad, maar wat is er nou leuker dan zelf buiten op zoek te gaan naar lenteverschijnselen?!

Met regenjas, laarzen en een rugzak met 10-uurtje, trokken twee groepen van 30 kinderen met leerkrachten en begeleiders de ouders richting het Heemhuis. Verdeeld over drie groepen met een educatiegids voerden ze verschillende doe- en beleavingsopdrachten uit.

Wat een lol hadden ze toen bij de composthoop de regenwormen tevoorschijn kwamen door hun regenwormendans. Met z'n allen de dikte van een eikenboom meten met de handen, vogels en vogelgeluiden leren herkennen, op zoek in de natuur naar voorwerpen die bij de kleuren schijf passen. Maar ook een

boomschorsteking maken of met de hele groep het vogelvoederspel spelen met nepwormen! Dat was lachen!

Op school hoorden de leerkrachten tijdens de nabespreking hoe leuk en leerzaam ze het hadden gevonden. Dat die meneer 'het zo goed had uitgelegd', hoe cool het was met die wormen en dat het toch wel fijn was dat die heemtuinmensen dit vrijwillig voor hen wilden doen. Meester Dirk gaf terug dat ze achteraf nog enthousiaster waren over het lentevontuur dan voor het bezoek. Een mooier compliment kun je niet krijgen als heemtuin of als educatievrijwilliger!

Neem eens een kijkje op de Heemtuin website of leg contact met de Educatiegroep. Elke donderdag tussen 13.00-16.00 uur is het heemhuis open om een ieder met een kopje thee of koffie te ontvangen.

22 juni 2024

www.heemtuin.nl

College bezoekt Heemtuin Malden

wordt gegeven over het belang van de bij en de bijenvolken. Op een leuke en aansprekende manier leren kinderen (en in dit geval burgemeester en wethouders) hoe bloemen en bijen elkaar nodig hebben om te overleven.

Onderhoud

Het doel van de vereniging is om het landschap te onderhouden en te beheren. Dat landschap schetst een beeld van hoe het er ruim 100 jaar geleden uitzag op deze plek. Het onderhoud gebeurt volgens traditionele land- en bosbouwmethoden. Waar mogelijk wordt dit met de hand gedaan gebruikmakend van oude technieken. De biodiversiteit is daarbij een belangrijk uitgangspunt. De heemtuin is dankzij de vrijwilligers een

prachtige groene parel aan de rand van Malden.

Educatie

Educatie is een van de activiteiten die een belangrijke plaats inneemt in de bewustwording van de plek van de natuur in ons leven. Op afspraak kunnen basisscholen uit onze gemeente een lespakket afnemen om de kinderen in aanraking te brengen met de natuur. Voor volwassenen is het mogelijk om een rondleiding, door een deskundige gids, aan te vragen.

Kijk voor meer informatie op www.heemtuinmalden.nl

Bospest verwijderen?

Tweemaal per maand - op zaterdagochtend - klust de beheergroep in de Heemtuin. Ants, onze coördinator, zorgt voor een lijst met klussen. Daar staat dan o.a. op:

Bos: bospest verwijderen, zoveel mogelijk met wortel en al uitsteken en anders ca 25cm boven de grond afknippen. Vooral in de Zuidoosthoek in de buurt van de kuil staat veel.

Maar waarom eigenlijk? Bospest verwijderen?

De Amerikaanse vogelkers of bospest (*Prunus serotina*) is een plant uit de rozenfamilie (Rosaceae). De soort is in Nederland en België door bosbouwers op grote schaal geïntroduceerd vanaf de jaren twintig van de twintigste eeuw. Ze werd als 'vulhout' (ondergroei-soort) in de bossen aangeplant en moest zorgen voor bodemverbetering door de rijke humus die het blad geeft.

Het oorspronkelijk gebied van de Amerikaanse vogelkers loopt van Guatemala tot in het zuidoosten van Canada.

Waar ziekten en plagen de Amerikaanse vogelkers in zijn land van herkomst onder de duim houden, is de soort door gebrek aan belagers in Nederland uitgegroeid tot een plaag. In het strooisel van de bospest blijken inheemse soorten ook nog eens moeilijk te ontkiemen.

Dit kan ervoor zorgen dat bepaalde gebieden of terreinen volledig overwoekerd worden met de Amerikaanse vogelkers. Zonder bestrijding bestaat de kans dat binnen korte tijd het hele bos volstaat met deze plant en andere vegetatie geen kans meer krijgt, waardoor belangrijke ecosystemen uit balans kunnen raken.

Vandaar dat wij regelmatig jonge struiken van de Amerikaanse vogelkers uittrekken en oudere exemplaren afzagen. We kunnen ze ter plaatse laten liggen om te verteren. Andere soorten krijgen hierdoor meer kans (zoals hazelaar, lijsterbes en vuilboom). De diverse soorten dragen op verschillende momenten bessen/vruchten en zorgen er zo voor dat er wel een half jaar voeding is voor vogels en andere insecten/dieren. In plaats van de korte periode waarop de bospest bessen draagt.

Zo met je neus op de bosbodem gericht, kun je dan opeens een zwarte aardslak tegenkomen. Heel leuk en leerzaam.

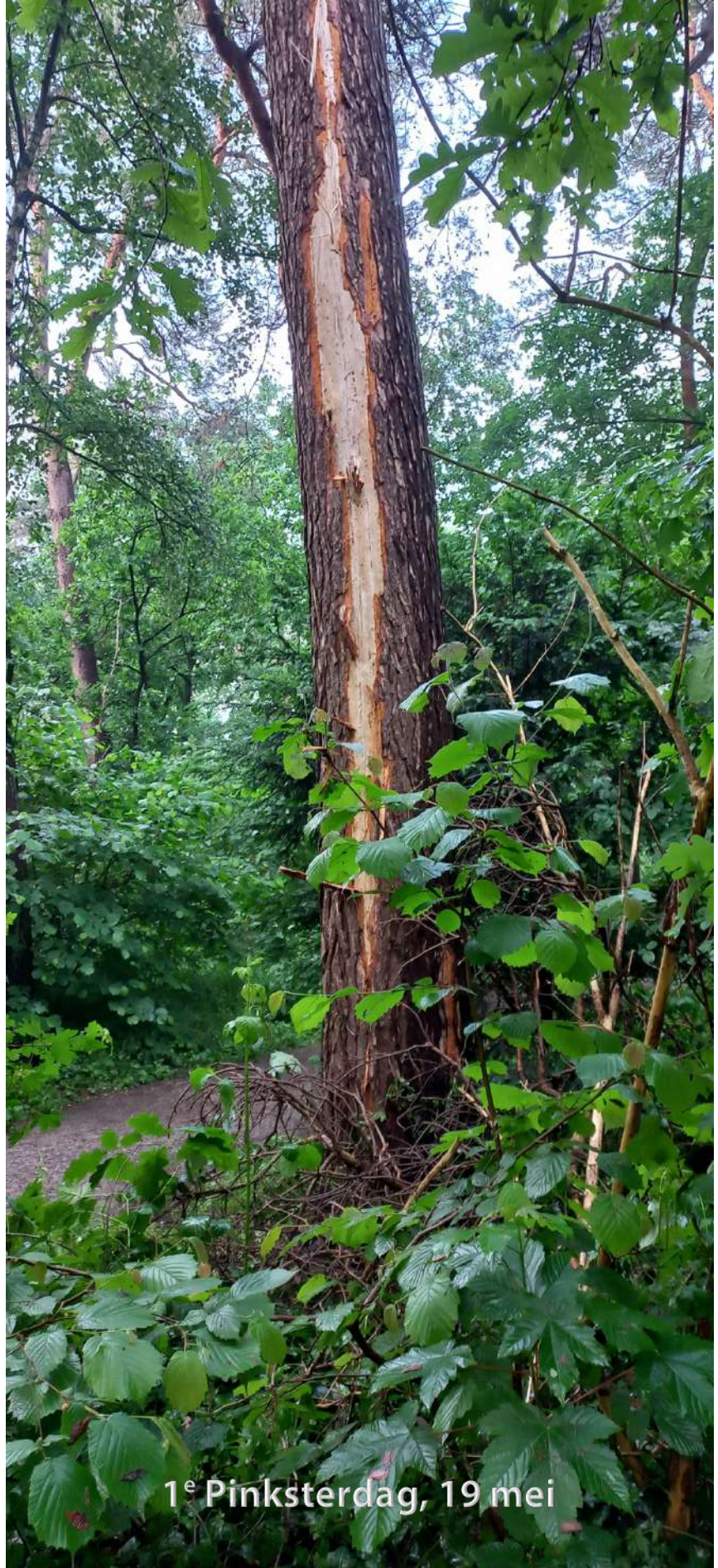
Als rond half elf Gerda of Paul de bel luidt voor de koffie gaan we vol nieuwe ervaringen richting het Heemhuis!

De beheergroep

Zwarte aardslak (*Limax cinereoniger*)

Onweersbuien en blikseminslag!

Ook opruimen!

Begin juli viel er een boom om in het Heemtuinbos.

De den was jaren geleden geringd om meer licht te krijgen voor bomen die in een bos op deze zandgrond thuishoren.

Op ongeveer een halve meter boven de grond is jaren rondom schors verwijderd. Door dit ringen is de boom langzaam doodgegaan. Het wortelgestel was in de loop van de jaren weggerot en een stevige windvlaag deed de rest. De boom lag over een pad en moest daar weg.

Dit is een kolfje naar de hand van routiniers Rik en Anthony die op de werkdagen van beheer dan ook op kwamen dagen. Pim voegde zich bij hen. De harpzaag werd van zolder gehaald.

Eerst goed kijken en dan zagen

Uiteindelijk moest de stam in drie stukken om hem van het pad te kunnen slepen.

De jaarringen werden geteld: vijftig jaar oud is de boom geworden.

Na ruim een uur kon het gereedschap terug in de kruiwagen, en konden de heren met een verhoogde hartslag en het zweet nog op de rug naar de koffie.

Het pad is vrij en de rottende stam kan nog heel veel leven aan het leven in bos toevoegen.

Natuurgebied Plaksche Veld

Park Lingezegen is een prachtig landschapspark van maar liefst zeventien vierkante kilometer tussen Arnhem en Nijmegen met veel ruimte voor mensen, landbouw, natuur, cultuur en water. Het Plaksche Veld is een van de laatste delen van Park Lingezegen wat afgerond wordt. Het terrein ligt langs de Noordrand van Bemmelen, langs de Plakselaan en de Groenestraat. Op het Plaksche Veld is ruimte voor het boerenland van vroeger: kleinschalig, met heggen en hagen, kleine akkers en boomgaarden met ruimte voor natuur en recreatie. Er is onder andere een zandbijenhotel, waterspeelplaats en speeltoestellen.

Excursie beheer Lingewaard Natuurlijk

Als dank voor de rondleiding die Loes vorig jaar verzorgd had, mochten we met de beheergroep komen kijken in het natuurgebied Plaksche Veld. Dit is onderdeel van de Stichting Lingewaard Natuurlijk in Bemmelen waar o.a. ook het Dijkmagazijn bij hoort.

Ik was erg onder de indruk van dit geheel waar 150 vrijwilligers een soort Heemtuin Malden in het kwadraat (maar dan anders) in een paar jaar tijd uit de grond gestampt hebben. Kijk maar eens op hun website <https://www.lingewaardnatuurlijk.nl/>

Voor de Heemrank beperk ik me even tot het Plaksche Veld. De vrijwilligers zijn daar een terrein van ongeveer zes hectare voormalig agro-weiland aan het omvormen tot nieuwe natuur, met veel heggen. Ze denken nog dertig(!) jaar nodig te hebben voor het grasland echt schraal is en kunnen gelukkig ook loonwerkers inschakelen als het gras

hun denkbeeldig boven het hoofd groeit. Een speciale werkgroep doet er alles aan om patrijzen te verleiden om het gebied in te trekken. Daarvoor houden ze de inloop vanuit de buurt beperkt.

De vrijwilligers die ons rondleidden wisten veel van het terrein en hadden ook wel wat vragen aan ons. Gelukkig hadden we Erik (en ook Ants) bij ons die graag kennis delen, bijvoorbeeld over gefaseerd maaibeheer. Ook de verschillen werden duidelijk: hun terrein is kleigrond waar zich andere planten vestigen, zoals bremraap en kroonkruid (zie foto).

Het was een ontspannen en inspirerend bezoek!

Dieuwke Oegema, o.a. lid beheergroep

Zadenbibliotheek

Door heel Nederland maakt de zadenbibliotheek haar opmars; er zijn er al meer dan honderd. Sinds november 2022 bestaat de eerste zadenbibliotheek van Nijmegen en deze is te vinden in de wijk Hatert aan de Couwenbergstraat; in een hoekje van de bibliotheek. In de zadenbibliotheek kun je gratis zaden 'lenen' van groenten, kruiden of bloemen. Thuis stop je de zaden in een pot of in de grond van je tuin en je laat ze groeien. Er komen bloemen aan en soms vruchten en nog later zaadjes. Deze zaadjes verzamel je en een deel daarvan breng je terug naar de zadenbibliotheek. Zo kunnen andere mensen jouw zaden weer 'lenen' en komen er meer zaden die gifvrij geteeld zijn, die het in de regio goed doen en ook nog niets kosten. Voor de biodiversiteit is dit voordelig en in Hatert kan het een bijdrage zijn aan het vergroenen van de wijk.

We willen vooral mensen bereiken voor wie zaaien, verzorgen en oogsten onbekend is. Daarom hangt er naast de zadenbibliotheek een schema waarop je kunt zien wat je de betreffende maand in de grond kunt stoppen. Ook plakken we nu afbeeldingen bij de namen van de planten, want wat moet je kiezen om mee te nemen wanneer de namen je niks zeggen?

Inmiddels worden er regelmatig zakjes zaden meegenomen. Door vaste bezoekers van de bibliotheek, door kinderen of mensen die erover gehoord hebben. Er worden meer bloemen meegenomen dan groenten en kruiden. Dat stemt overeen met de kennis van de zadenbibliotheek Nederland; dat dorpsbewoners vaker groenten en kruiden meenemen en stadsbewoners meer bloemen. De medewerkers van de bibliotheek krijgen vaak enthousiaste reacties van bezoekers, maar ook vragen als: "Wat is een scharlei?" En een kind vroeg laatst over de goudsbloemzaden: "Komt er echt goud uit die bloem?"

We krijgen ook steeds meer zaden terug. Wanneer mensen zaden teruggeven, kunnen zij deze zelf in zakjes doen met daarop geschreven het jaartal van oogst, locatie van de oogst en de naam van de plant. Sommige mensen brengen hele potten zaden die ze aan de balie afgeven. Die hoeveelheden worden weer verdeeld over de periodes van zaaien en daarbij helpt een vrijwilliger met het vullen van de zakjes. We hebben ook zaden gekregen van de kaardenbol; van mensen die een volkstuin hebben bij de Stevensgaarden en ook de Heemtuin heeft ons al zaden meegegeven; onder andere vlas, winterrogge en bolderik.

Ons laatste project is de pronkboon Lady Di. We laten deze boon groeien in een cilindervaas midden in de bibliotheek, zodat je goed kunt zien wat er groeit en hoe de plant en bonen ontstaan. De plant zal lange wortels krijgen, flink gaan klimmen en mooie bloemen krijgen. We doen dit om mensen te inspireren om thuis te gaan zaaien. Maar ook zodat mensen zich verwonderen over het proces van zaden, kiemen, telen, oogsten en verzamelen van zaden. Inmiddels is pronkboon Lady Di ontkiemd. Ik vind de zadenbieb vooral zo'n mooi initiatief omdat het mensen meer bewust maakt van de waarde van natuur en hopelijk worden ze er nog blij van ook.

Mocht je enthousiast zijn geworden en zaden willen brengen of halen, klik op onderstaande link voor de openingstijden van de zadenbibliotheek Nijmegen Hatert: <https://www.obgz.nl/openingstijden/gids/detail.279874.html/bibliotheek-hatert/>.

Groetjes van Esmeralda Borgdorff, vrijwilliger van de Zadenbibliotheek Nijmegen Hatert

Nieuwe educatiebegeleiders

Voorafgaand aan het nieuwe lesseizoen is er flink ingezet op het werven van nieuwe educatiebegeleiders. Met resultaat! **Betty, Nick, Gerla** en **Dorry** zijn ons team komen versterken. Het educatieteam telt nu dertien educatiebegeleiders die de Heemtuinlessen kunnen geven. Nieuwe teamleden kunnen altijd eerst meekijken met een les. Om iedereen de kans te geven om natuur- en educatiekennis te vergroten en vertrouwd te raken met de lessen hebben we met elkaar de lessen Bijen&Co en Land- en Waterdiertjes gedaan.

De planning was om in het voorjaar zeventien lessen te geven. Echter het voorjaar was erg nat. Door te erge regen moesten twee lessen verplaatst worden, maar regende het nog harder op de nieuw geplande dag en kon de les helaas weer niet doorgaan. Leerkrachten en leerlingen zijn altijd erg enthousiast om de Heemtuin te mogen bezoeken. Toch gebeurde het dat, terwijl de educatiebegeleiders vol enthousiasme klaarstonden, ook een les niet doorging omdat de leerkracht het vergeten was.

Voorjaarsseizoen 2024 (Tussen 5 april en 21 juni zijn er veertien lessen gegeven.)

Groep 1-2:	Dierenbewegingsles (2x) en Kleine Beestjespad (2x)
Groep 3-4:	Het is Voorjaar (5x) en Speuren naar Sporen (1x)
Groep 5-6-7-8:	Land- en Waterdiertjes (3x)
Groep 7-8:	Bijen&Co (1x)

Ook dit seizoen kregen we weer hulp vanuit de beheergroep. Zij maakten nieuwe zit-paaltjes bij het insectenhotel. Ook te gebruiken als sta-paaltjes!

We verheugen ons al op de lessen in september, oktober en november. Voor de zomervakantie is door de schoolleidingen al nagedacht over het nieuwe schooljaar 2024-2025. Een recordaantal van dertig lessen is aangevraagd voor het herfstseizoen 2024.

Mirjam Jetten, coördinator educatie

Gemeentelijk maaibeleid op maat

Bron: Nieuws - Gemeente Heumen, 11-07-2024

Maaien? Zo zit dat!

In het kort komt het erop neer dat we (*gemeente Heumen*) gras op twee manieren bijhouden: als gazons en bloemrijk gras. Deze twee worden op verschillende manieren gemaaid.

Wat betreft bloemrijk gras (*red. zoals bij de ingang van de Heemtuin tegenover Randwijksingel nr.125*); dit zijn grasstroken waar veel bloemen in groeien. Soms zijn deze ingezaaid, andere zijn natuurlijke wijze ontstaan. Dit bloemrijke gras maaien we half juni en september. Het gras laten we even liggen

25 mei 2024

zodat beestjes en bloemzaad op de grond kunnen vallen. Daarna voeren we het gras af.

Het maaien en afvoeren van gras is belangrijk. Dit houdt de grond voedselarm (schraal) waardoor bloemen meer kans krijgen en grassen juist slechter groeien. Zo ook de door hondenbezitters gevreesde grasaar (kruipertje). Die groeien graag op voedselrijke plekken, waar honden uitgelaten worden.

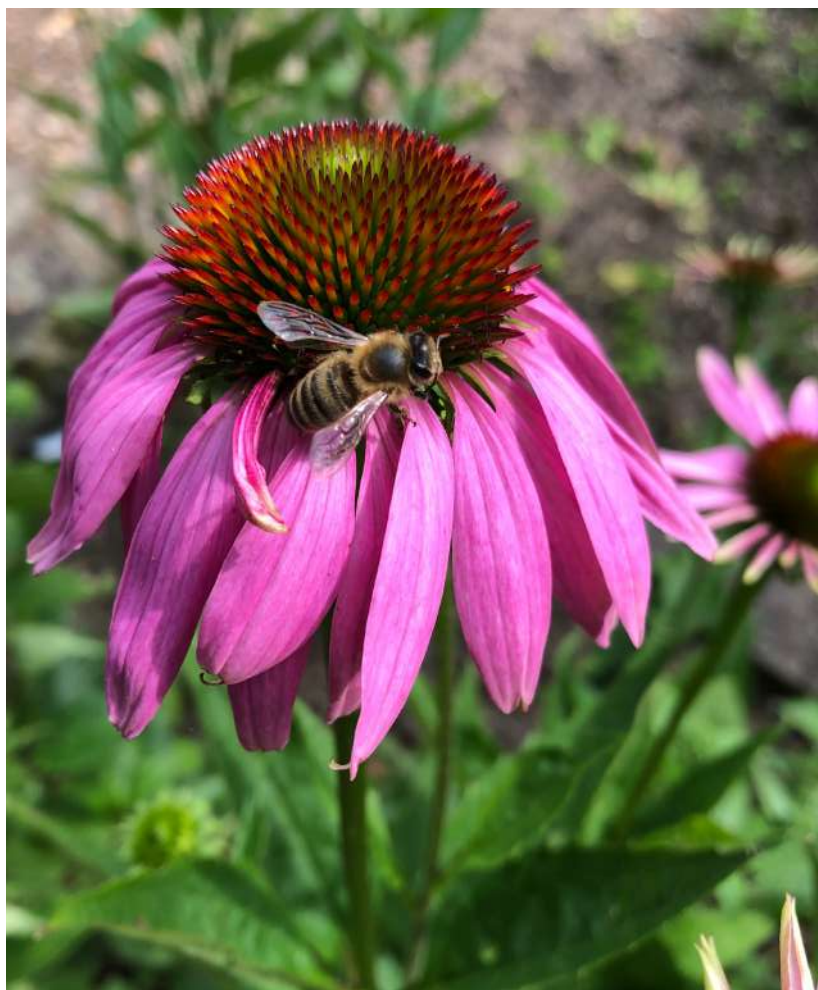
Maaien en afvoeren is dus noodzakelijk om de bloemen te behouden. Wel laten we hier en daar een strook staan. Dat hebben beestjes namelijk nodig om zich voort te planten en te overwinteren.

Samen kijken we hoe het beter kan

In de meeste jaren is half juni een goed moment om bloemrijk gras te maaien. Helaas bleek dat dit jaar te vroeg. Veel bloemen stonden nog in bloei en hadden beter een paar weken later gemaaid kunnen worden. De aannemer kon door drukte zijn planning helaas niet aanpassen.

Voor een aantal bloemrijke grasstroken kijken we samen met vrijwilligers hoe het beheer van deze stroken beter kan. Deze **vrijwilligers** komen uit groengroepen en van de **Heemtuin**. Door deze betrokken vrijwilligers kunnen we ons **maaibeleid** nog **meer op maat** maken. En bijvoorbeeld niet te maaien als de bloemen nog volop in bloei zijn. Daarnaast hebben we regelmatig contact met hondeneigenaren. Ook hun wensen nemen we mee.

Biodiversiteit, verkeersveiligheid, spelen en huisdieren: we houden overall rekening mee en zoeken steeds naar de juiste balans.

De Heemtuin in communicatie

Inmiddels zijn de meeste leden denk ik wel bekend met de werkgroep communicatie. Hierbij een stukje over onze werkzaamheden en ervaringen.

Karin, Maaïke en ik zijn vanaf maart aan het brainstormen gegaan hoe we de communicatie bij de Heemtuin vorm willen gaan geven. Omdat sociale media alomtegenwoordig is, zijn we het erover eens dat we daar gebruik van moeten maken. Via Facebook en Instagram laten we een breder publiek kennis maken met het reilen en zeilen in de Heemtuin. We hopen hiermee de educatieboodschap

meer naamsbekendheid Heemtuin, zodat we en zich meer vrijwilligers Want.....er is altijd wat te

breder te trekken en te geven aan de meer bezoek ontvangen aanmelden. doen in de Heemtuin!

Begin mei hadden we een paar keer per week te te zijn om over te erachter dat er veel meer kikkers, sprinkhanen, planten zijn dan we

Heemtuin van een andere kant kennen, leren nieuwe mensen kennen en ontdekken vooral hoeveel kennis er rondloopt. Er is altijd wel iemand die het antwoord weet op een vraag. En uitgebreid ook nog. Sommige mensen zijn ware lopende encyclopedieën. Geweldig is dat! Gelukkig kunnen we bij hen terecht voor de nodige achtergrondinformatie voor onze stukjes.

voldoende materiaal om posten. Er blijkt genoeg schrijven! We komen soorten bijen, vlinders, vleermuizen, vogels en kenden. We leren de

De eerste posts waren nog voorzien van onze eigen foto's, maar na een oproep in de werkgroepen hebben we behoorlijk wat mooie foto's van leden ontvangen die we in de beeldbank konden plaatsen en mogen gebruiken bij het plaatsen van een bericht. Ook hebben we Jacqueline Gijsberts bereid gevonden om haar prachtige macrofoto's van bloemen en insecten met ons te delen, waar we ontzettend blij mee zijn.

En ons werk werpt zijn vruchten af! Ten opzichte van het jaar ervoor zijn de bezoeken op de Facebook-pagina met 200% en op Instagram met 430% gestegen. Het totale bereik op Facebook is met 880% gestegen.

Een teken dat mensen de Heemtuin online weten te vinden. Hopelijk ontmoeten we hen binnenkort ook een keertje offline...!

Hanneke Swinkels, werkgroep communicatie

OPROEP: Vogels fotograferen!

Wij zijn nog op zoek naar foto's van vogels. Fotografeer jij graag vogels en zou je je foto's willen delen met ons, dan horen wij dat graag! Via communicatie@heemtuinmalden.nl.

Kruidentuin

Deze keer gaat het stukje over geur en smaak van kruiden, hun bloei en kleine beestjes.

Elk kruid heeft zijn eigen kleur maar ook geur. De meeste ruiken heel lekker, sommige minder.

Zeepkruid ruikt naar zeep, dat kun je er dan ook mee maken. De blaadjes van de dropplant smaken naar drop, van de colaplant echt naar cola en van de munt naar pepermunt.

Muurpeper is pittig en smaakt naar peper, citroenkruid naar citroen, daslook naar knoflook.

Van de meest bekende kruiden, zoals: peterselie, selderij, koriander, maggiplant, dragon, bieslook, bonenkruid, tijm, venkel en lavendel, weten we doorgaans wel welke smaak ze hebben.

Het boeiendste is toch wel, hoe ze steeds na een winterperiode weer gaan groeien en bloeien. Wij kunnen ze daarbij helpen door wat compost of mest te geven.

Maar wat dacht je van het kleine dierenrijk. Als zij er niet zijn, gebeurt er vrij weinig in de kruidentuin.

Voorbeelden: hommels bestuiven smeerwortel en ridderspoor, vlinders ijzerhard en lavendel, motten teunisbloem en oregano, vliegen duizendblad en kervel, honingbijen zonnebloem en koolzaad, zweefvliegen venkel en vlier en wespen duizendblad en distel. Natuurlijk doet ook de wind mee aan het verspreiden van zaden en blijft er misschien ook nog wat hangen aan de pootjes van spinnen, kikkers en hagedissen.

Dus als je zachtjes doet en oplet, zul je ook veel kleine diertjes tegenkomen terwijl je de heerlijke geuren opsnuift.

De kruidengroep

Natte voeten in de Heemtuin?

Waarom bij een bezoek aan de Heemtuin natte voeten halen best een keertje moet kunnen.

Bij de lessen die de afgelopen maanden gegeven werden door de gidsen van educatie stonden verschillende keren land- en waterdiertjes op het programma voor de kinderen van scholen uit Heumen en Malden. Voor sommige gidsen een bekend onderwerp, maar voor anderen splinternieuwe materie. Die gidsen hadden zich op verschillende manieren eerst de stof eigen gemaakt. En gelukkig werd de les ook eerst een keer met alle gidsen samen doorgenomen, een gezellige ochtend waarbij veel kennis werd uitgewisseld.

Ruim voor aankomst van de leerlingen werden door de gidsen de materialen voor deze les klaargezet. Een riek, schepjes om in de composthoop te kunnen spitten naar landdiertjes, vlaggen langs de ondiepe kanten bij de vennen om aan te geven waar de leerlingen naar waterbeestjes konden zoeken, kleine en grote schepnetjes voor een goede en voorzichtige vangst, maar ook vergrootglazen en loeppotjes om de vangst met hulp van een gids of zoekkaart beter te kunnen bestuderen.

Na arriveren van de schoolklas werd het onderwerp geïntroduceerd. Aan de hand van een race tussen een kind met, en een kind zonder zwemvinnen en 'n duikmasker, werd gelijk duidelijk wat de verschillen tussen land- en waterdiertjes zijn. De klas werd in tweeën gesplitst, waarbij een deel vlakbij het Heemhuis bleef en het andere deel meer achterin de Heemtuin van start ging.

Allereerst zochten de kinderen naar landdiertjes - zoals pissebedden, kevers of wormen - om vervolgens een diertje te kiezen en te determineren. Dan na een klein half uurtje door naar de volgende locatie op zoek naar de waterdiertjes, wat het enthousiasme en de nieuwsgierigheid van de kinderen echt tot grote hoogte deed stijgen.

De luide aankondigingen van gevonden waterdiertjes gaven wel aan met hoeveel plezier de kinderen, vaak op het randje van het ven balancerend, de mooiste ontdekkingen deden. Libellenlarven, bootsmannetjes, slakken, spinnen en een mini visje werden door de kinderen gevonden, evenals kleine salamandertjes, door kinderen stevast 'axolotl' genoemd.

Wat een goede ogen hebben die kinderen, elk bewegend diertje zagen zij als eerste!

En over **natte voeten** hoorden we de kinderen echt niet klagen!

Betty van Noord en Nick Rossen, nieuwe educatie medewerkers

Toekomstvisie Heemtuin 2028

De gesprekken van het bestuur met de werkgroepen zijn gedaan. Ongeveer de helft van de actieve werkende leden hebben meegedacht en meegepraat. Uit alles blijkt een grote betrokkenheid van leden bij de Heemtuin! En veel tevredenheid over hoe het gaat in de eigen werkgroep.

Veel behoefte aan een echt andere koers is er niet en dat is geen verrassing. Leden vinden het vooral belangrijk dat we blijven doen wat we doen en behouden wat we bereikt hebben. Er worden wel kansen gezien om de komende jaren meer mensen te betrekken bij de Heemtuin en te bereiken met onze natuur. Wat bijvoorbeeld vaak genoemd wordt is de behoefte aan meer activiteiten (activiteitencoördinator).

Het bestuur zal de toekomstvisie kort gaan samenvatten. In het najaar volgt mogelijk nog een uitnodiging naar partners (organisaties) in onze omgeving om mee te denken en mogelijk ook naar donateurs.

Wordt vervolgd dus!

Namens het bestuur, Dieuwke

**Zaterdag 24 augustus a.s. van 19.30 tot 20.30 uur:
Muzikale Ontmoeting in de Natuur!**

Muzikanten ontmoeten elkaar en spelen stekkerloos.

Wil je meespelen?

Meld je dan aan bij Wim van der Meer:

wim@meervandermeer.nl

Commissie Heemhuis e.o.

In april is de werkgroep Heemhuis e.o. opgericht om mee te denken over de toekomst van de Heemtuin en het Heemhuis, gegeven de ontvangen nalatenschappen. Het groepje bestaat tot op heden uit Leo Mertens, Paul Noort en Maaïke ten Westenend en wordt ondersteund door Ytzen Tamminga van Katalys.

In een hele reeks bijeenkomsten hebben we met elkaar gesproken over hoe we de toekomst zien voor de Heemtuin. Hierbij hebben we gebruikgemaakt van de vele inventarisaties die (in het verleden) gedaan zijn en de toekomstvisie voor de vereniging. We kregen alle vrijheid om te filosoferen over hoe die toekomst eruit kan zien.

We kwamen op de mooie werktitel '**Ruimte voor de Toekomst**', passend bij de visie van het bestuur om ons als vereniging te richten op het meer openstellen en toegankelijk maken van de Heemtuin. Uiteindelijk kwamen we op drie onderdelen (fysiek, personeel, communicatie) die allemaal het doel hebben meer openheid en verbinding te maken met anderen, maar ieder op zijn eigen manier.

Zo zitten we te denken aan toch een verbouwing aan het gebouw, waardoor het gebouw een meer open uitstraling krijgt en aantrekkelijker wordt om gebruik van te maken (door onszelf en ook anderen). Begrippen hierbij zijn: openheid, toegankelijkheid, duurzaamheid, daglicht, multifunctioneel en sfeer. Tegen de tijd dat er concrete voorbeelden en/of opties komen, laten we dit natuurlijk weten.

Daarnaast hebben we ideeën voor personen in de vereniging zoals een bestuurslid externe relaties en een activiteitencoördinator. Allebei hebben ze een focus van het (pro)actief op zoek gaan naar manieren van samenwerken en samenkomen met mensen of verenigingen. Denk aan andere groene organisaties, lokale ondernemers of creatievelingen.

Ook denken we aan meer openheid en bredere communicatie. Vooral het gericht betrekken van alle generaties die er zijn. Een punt vooral voor de werkgroep communicatie.

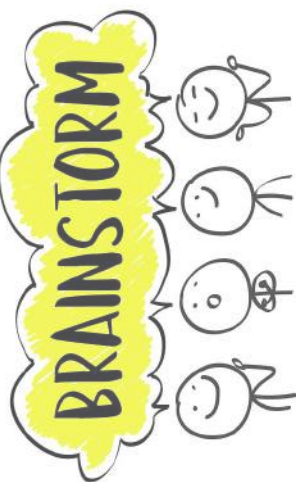
Alle drie de punten zijn gericht op meer openheid en toegankelijkheid van de Heemtuin. Voor nu geen punten in het groene domein, omdat hier veel vrijwilligers al constant mee bezig zijn en wij als groepje daar relatief weinig kennis van hebben. Nu gaan we een fase in waarin we onze plannen concreter gaan maken, zodat we deze kunnen delen met iedereen. Mocht je meer willen weten, spreek ons dan vooral aan.

Leo, Paul en Maaïke

Techniekgroep

In een 'groene' Heemtuin is er ook een werkgroep techniek. De Heemtuin is afgelopen periode overgestapt van benzine machines naar accu aangedreven apparatuur. Hartstikke mooi natuurlijk om te werken zonder zelf in de benzinedampen te staan. Minder mooi is dat die accu's vanwege brandgevaar niet binnenhuis opgeborgen mogen worden. Vaak worden de accu's in een schuurtje buiten het gebouw opgeslagen. Wij hebben gekozen om ze in een put op te bergen. Iets meer werk maar wel veel mooier.

Namens de techniekgroep, Leo

13.500 Vierdaagse wandelaars liepen aan de Heemtuin voorbij!

Wie had ooit gedacht dat een Vierdaagse route nog eens langs de Heemtuin Malden zou lopen? In verband met de verwachte hitte werd dit jaar besloten voor de vrijdag alle afstanden met tien kilometer in te korten. De kortste afstand (twintig kilometer) werd hierdoor omgeleid over het snelfietspad door Heumensoord. En daar ligt de Heemtuin aan!

Voor de vrijwilligers van de Heemtuin was het te kort dag om iets bijzonders te organiseren, maar op de 4Daagse vrijdag stonden ze vroeg paraat bij het Heemhuis. Vanaf kwart voor acht kwamen de eerste lopers voorbij.

Er werd veel gebruik gemaakt van de picknickbanken en de klapstoelen die klaar waren gezet. De pauzerende lopers waren verrast over de natuurrijkdom van de Heemtuin. Maar ze wilden natuurlijk ook snel weer verder. Eén van de laatste passanten was een loper die duizelig was door zouttekort. Zij werd geholpen door een motorrijder van de hulpdienst en kon daarna weer verder lopen. Even later voegde de bezemploeg zich bij de hulpdienst. Samen even tijd om na te praten. Dat was, met een kopje koffie, een gezellige afsluiting van een onverwacht drukke ochtend in de Heemtuin Malden.

De komende tijd hopen we heel veel wandelaars (natuur- of rustzoekers) terug te zien.

Iedereen met respect voor de natuur is elke dag tussen zonsopgang en zonsondergang welkom.

Of bezoek ons op www.heemtuinmalden.nl.

Van ei tot bij

Alle insecten, ook de honingbij, doorlopen vier levensstadia: eitje, larve, pop, volwassen honingbij.

De belangrijkste taak van de koningin is ervoor zorgen dat er voldoende eitjes worden gelegd om de bijenkolonie in stand te houden. Ze kan pas eitjes leggen als ze bevrucht is, hiervoor gaat ze één keer in haar leven op bruidsvlucht. Ze verlaat de bijenkolonie en gaat op zoek naar darren (mannetjesbijen) in de lucht. De koningin kan bevruchte en onbevruchte eitjes leggen. Uit de bevruchte eitjes kunnen werksterbijen of koninginnen geboren worden. Uit de onbevruchte eitjes worden de darren geboren.

Het ei stadium is voor alle toekomstige bijen gelijk en duurt drie dagen. Als het eitje net gelegd is staat het nog rechtop op de bodem van de cel. Gaandeweg de drie dagen gaat het eitje steeds platter liggen tot het gewoon plat op de bodem van de cel ligt.

Na drie dagen komt er uit het eitje een larfje dat zes dagen larf blijft. Deze larfjes worden gevoerd door de jonge werksterbijen. Door de samenstelling van het toegediende voedsel kunnen de werksterbijen bepalen of er uit een bevrucht eitje een gewone werkster of een koningin geboren moet worden. De gewone werksterlarfjes krijgen gewoon voedersap terwijl de toekomstige koningin zogenaamde koninginnengelei toegediend krijgt. De darren krijgen ook het gewone voedersap toegediend in het larf stadium.

Tot en met het larf stadium verloopt het proces voor de koningin, de werkster en de darren gelijk en duurt dus negen dagen (drie dagen ei en zes dagen larf). Alleen voor de koningin wordt een speciale cel, een zogenaamde moerdop gemaakt. Deze is beduidend groter dan een gewone cel. Na deze negen dagen gaan de larven over naar het pop stadium. Aan het begin van dit stadium wordt de cel waarin de larf zit met een was dekseltje afgesloten door de verzorgende werksters. Het larf stadium duurt voor de koningin, werksterbij en darren niet meer even lang.

De koningin zit slechts zeven dagen als pop in haar moerdop en wordt dus zestien dagen nadat het eitje gelegd is geboren. Voor de werksterbij duurt het pop stadium twaalf dagen zodat werksters na éénentwintig dagen worden geboren. De darren hebben het meeste tijd nodig. Voor hen duurt het pop stadium vijftien dagen zodat zij pas vierentwintig dagen nadat het eitje gelegd is geboren worden.

	ei stadium	larf stadium		pop	totaal van ei naar bij	opmerking
koningin	3 dg	6 dg	cel wordt met wasdekseltje afgesloten	7 dg	16 dg	speciale cel (moerdop) en speciaal (kracht)voer (koninginnengelei)
werksterbij	3 dg	6 dg		12 dg	21 dg	gewoon voedersap, alleen de werksterbij (vrouwte) kan steken
dar	3 dg	6 dg		15 dg	24 dg	gewoon voedersap, dar (mannetje) eet zelf niet, wordt na de paring met de koningin verstoten door de werksterbijen.

De geboorte gaat voor alle jonge bijen weer hetzelfde. De pop is een jonge bij geworden en klaar om geboren te worden. Deze geboorte vindt plaats doordat de jonge bij het wasdekseltje dat op de cel zat waarin de pop volgroeide weg knaagt. Hierna kruipt de jonge bij uit de cel en is de geboorte een feit!

De Carnica bij en de zwarte bij

Al eerder hebben we genoemd dat we met de zwarte bij aan het imkeren zijn. Dit gaat met horten en stoten en ook dit jaar hebben we weer koninginnenteelt gedaan met als uiteindelijke resultaat; twee leggende zwarte-bij-koninginnen! Maar... dat wil nog niet zeggen dat het nu goed gaat. Eén

volk is toch niet zo tevreden met haar koningin, ze legt onregelmatig, en daarom zijn er wisselcellen, twee stuks, gemaakt. Wisselcellen zijn grote doppen waar een potentiële koningin uit kan komen. De poppen (de jonge bij in een cel) worden gevoed met speciaal powervoer waardoor de poppen groter

worden dan andere poppen. Het volk beslist of de koningin uiteindelijk vervangen moet worden door zo'n nieuwe koningin. Misschien gaat de koningin toch nog goed leggen en besluiten ze haar toch te houden. Het andere volk is nog klein en zal hard moeten werken om voldoende voer binnen te krijgen en het bijenbroed te verzorgen. Lukt dit... dan kan het volk goed de winter in!

Naast de zwarte bij zijn we dit jaar ook bezig met de Carnica bij. Van een imker uit Overasselt hebben we een nakweek Carnica volkje gekregen in een korf. En we hebben één zogenaamde raszuivere Carnica koningin aangeschaft. Deze dame komt uit Slovenië, dat een echt exportland is op het gebied van raszuivere Carnica koninginnen. De Carnica bij heet officieel Krainer bij. Het is een door mensen ontwikkeld bijen ras. De bij komt van oorsprong uit Slovenië en heeft zich vanuit daar verspreid over Oostenrijk, delen van Hongarije, Roemenië, Kroatië, Bosnië en Herzegovina en Servië. Na de Italiaanse bij is het de meest populaire bij onder imkers, onder andere vanwege zijn goede weerstand tegen insectenplagen en de vreedzame houding ten opzichte van de imkers.

We zijn zeer benieuwd hoe dit gaat uitpakken. Je kunt de Carnica koningin bewonderen in de bijenstal. Ze zit in het paarse kastje dat van piepschuim is gemaakt. Op dit moment heeft dat nog maar drie ramen met bijen maar we hopen dat dit volk eind 2024 is uitgegroeid tot minimaal zes ramen en liever nog groter. We houden jullie op de hoogte.

Groetjes, de bijen werkgroep.

Terugblik op het zomerconcert

Op dinsdagavond 9 juli trad de Canisius Concertband uit Nijmegen, onder begeleiding van dirigent Jos Orval, op voor leden en niet-leden van de Heemtuin. Kikkers, vogels en kleine dieren werden overstemd door de blaasinstrumenten van het orkest, zoals trompet, tuba en saxofoon. Het orkest maakte een keuze uit traditionele harmoniewerken, filmmelodieën en volksmuziek. Zoals de muziekbewerking van de Zwaanriddersage van Jan Bosveld. Een verhaal dat stamt uit de tijd van de kruistochten en zich afspeelt in onze omgeving. Luister de muziek eens terug op internet, daar is ook de sage te vinden.

Een mooi concert dat startte om 19.30 uur. Helaas werd het orkest door het weer gedwongen het programma in te korten. Een dreigende lucht, de wind stak op en er viel flink wat regen. Paraplu's op en snel inpakken.

Gelukkig was er gelegenheid om in het Heemhuis, onder het genot van een drankje, samen gezellig na te praten.

Volgend jaar weer met beter weer?

Akkers – voorjaar & zomer

Weet je het nog? Vorig jaar hadden we van half mei tot half juni extreem droog weer, waarvan veel gewassen behoorlijk last hadden. Van eind juli tot half augustus hadden we juist extreem nat weer waardoor onze roggeoogst grotendeels verpieterd is.

En dit jaar: heel veel regen; waarschijnlijk uiteindelijk het natste voorjaar en de natste zomer sinds 2001 (en misschien wel langer).

Gewassen:

Gelukkig hebben we niet alleen maar regen; de zon schijnt ook regelmatig. Voor mensen is het tot nu toe wellicht geen geweldige zomer maar de gewassen op onze akkers vinden het tot nu toe helemaal fantastisch. Vrijwel alles groeit als een tierelier! Alleen de phacelia lijkt het dit jaar wat minder te doen en het lijkt erop dat de winterrogge iets later oogstrijp zal zijn dan andere jaren. Als winterrogge rijpt, is de plant eigenlijk al afgestorven (strokleurig) en verliezen de graankorrels geleidelijk aan steeds meer vocht. Hierdoor worden ze harder. Pas als de graankorrels hard zijn kunnen ze geoogst en gedorst worden. Met het natte weer gaat het verliezen van vocht net even wat langzamer. Da's niet erg. We wachten rustig nog even af en hopelijk krijgen we dan ook wat

droger weer want met nat weer kan er helemaal niet geoogst worden. Dat wordt dit jaar dus nog best wel spannend.

Vaak zijn haver, gerst en winterrogge min of meer rond dezelfde tijd oogstrijp. Dit jaar zijn het de wintergerst, de zwarte gerst, de naakte gerst en de **zwarte haver** die als eerste geoogst kunnen worden. De gele haver heeft ook nog wat meer tijd nodig want deze staat op de oostelijke akker en krijgt elke dag net wat minder zon dan de zwarte haver op de westelijke akker.

Ook onze mooie pauwengerst laten we nog heel even met rust

Twee gewassen die duidelijk wel van de regen houden, zijn paardenbonen en blauwe lupines. Vorig jaar verloren de paardenbonen, door de droogte in het voorjaar, veel bloesem en daardoor ontstonden er ook weinig peulen. Dit jaar zitten ze bommetje vol! Tot nu toe waren de peulen in de blauwe lupines meestal net wat kleiner dan die van de paardenbonen. Dit jaar zijn ze minstens net zo groot en het zijn er ook heel veel.

Akkerflora:

De meeste soorten akkerflora vinden de overvloedige regen helemaal prima! Korenbloem, **klaprozen**, gele ganzenbloemen, kleine ratelaar, valse kamille en nog veel meer doen het allemaal prima.

Akkerleeuwenbek

Wat echt opvalt is de enorme hoeveelheid **akkerleeuwenbek** die dit jaar op de akkers groeit. Meestal moet je er een beetje naar zoeken maar dit jaar staat er zoveel (duizenden) dat het bij het wieden onvermijdelijk was dat je er af en toe een paar plattrapte. Dat jaar was dit een 'luxeprobleem'.

Verder heeft het groot spiegeltokje zich nu over de hele akkers verspreid. In het najaar van 2019 is deze mooie soort ingezaaid op de oostelijke eeuwige roggeakker (grenzend aan de moestuin) en nu vind je 'm overal, zelfs helemaal in de meest noordelijke rand van de akkers!

Er zijn ook wat soorten die het minder goed doen:

- Ruw parelzaad: er zijn dit jaar duidelijk minder exemplaren opgekomen. Die hebben maar heel kort gebloeid en zich ook duidelijk minder goed ontwikkeld. Waarschijnlijk gaat deze soort het niet redden. Dat is niet helemaal een verrassing want ruw parelzaad hoort eigenlijk thuis op een meer kalkrijke bodem en niet op de vrij zure zandgrond in de Heemtuin;
- Korensla: deze soort heeft zich dit jaar helemaal niet laten zien. Nu houdt korensla van een tamelijk 'kale' bodem en open plekjes. Op onze akkers hebben we eigenlijk altijd heel veel 'ondergroei' en daardoor heeft korensla het 'bij ons' altijd een beetje lastig. Dit jaar was de 'ondergroei', vanwege de overvloedige regen, nog veel dichter; er groeide bijvoorbeeld ontzettend veel gestreepte witbol en slofhak. Waarschijnlijk is hierdoor de korensla helemaal niet opgekomen. Even afwachten of we deze soort volgend jaar weer zien;
- Wilde weit: dit jaar hadden we wat minder wilde weit dan vorig jaar: 33 tegen 44. Mogelijk komt dit door de droogte in het voorjaar van 2023 waardoor er nogal wat exemplaren verdroogd zijn, waardoor er dus ook minder zaden gevormd zijn. Ook in het geval van de wilde weit zullen we even af moeten wachten tot volgend jaar om te zien hoe deze soort zich verder ontwikkelt.

Tot nu toe is dit vooral een heel 'makkelijk' akkerjaar geweest; alles liep op rolletjes en we hebben nauwelijks hoeven te beregenen.

Bleke klapproos

Alleen de paardenbonen zijn voor de zekerheid twee keer beregend vanwege een nogal onzekere weersvoorspelling. Achteraf gezien was dat waarschijnlijk helemaal niet nodig geweest. Verder zijn er alleen op een paar 'lege' plekken wat paardenbonen nagezaaid. Vorig jaar hebben we heel veel na moeten zaaien en hebben we het vlasveld tot drie keer toe moeten zaaien omdat er aanvankelijk niets opkwam. Verder hebben we alle velden met 'op rijen' gezaaide gewassen (vlas, huttentut, paardenbonen en lupines) maar één keer hoeven te wieden. Op de velden met zwarte haver en gerst hebben we wel wat wikkies moeten wieden. Da's niet verrassend want wikkies houden van nattigheid!

Nu is het even afwachten of we eind juli en begin augustus nog wat droger weer krijgen. Dat hebben we vooral nodig voor de oogst van de winterrogge!

Erik Westerman, coördinator akkers

APPELBOMEN

December 2020

April 2024

Juli 2024

De **appelboom** die de Heemtuin in 2020 heeft **geadopteerd** voor in het plukbos doet het goed. De boom kwam uit de tuin van Tijn, de kleinzoon van Diana. Deze boom kregen zijn ouders van een tante en oom ter gelegenheid van zijn geboorte. Door een tuinherindeling werd er een nieuwe plek voor de appelboom gezocht. De boom en Tijn zijn inmiddels bijna tien jaar! Minstens zoveel appels in de boom nu!

Hoogstam appelboom met maretak

November 2023

April 2024

Juli 2024

Bij de bijenstand heeft meerder jaren een appelboompje met maretak gestaan. Door droogte, arme grond en waarschijnlijk verdichte grondlagen daar heeft die boom het niet gered. De boom was geschonken door Marja en Tom van Weert na het afscheid als vrijwilliger van Marja. Zij was lang vrijwilliger geweest en maakte graag natuurfoto's die vaak de Heemrank en Topic hebben gesierd.

Op initiatief van Marja en Tom heeft de Heemtuin afgelopen herfst een nieuwe appelboom met maretak geplaatst. Dit keer is gekozen voor een andere plek, tegenover de kruidentuin, bij een paar andere appelbomen. De grond is ruim voor aanplant verbeterd. De keus is gevallen op de Ossekop appel (ook wel dubbele Bellefleur). Een zeer oud appelras dat het ook goed doet op de zandgrond en weinig gevoelig is voor ziekten. De appels zijn goed bruikbaar voor bijvoorbeeld appeltaart. De boom lijkt het goed te doen, dit voorjaar zat er al bloesem in. En nu in juli hangen er zelfs al twee appels in!

In januari is Marja onverwacht overleden, dus dat heeft ze helaas niet meer kunnen zien.

'Oude' appelboom? Leeftijd?

Vele handen maken licht werk en kunnen heel wat (vrijwilligers)werk verzetten.

De meeste werkgroepen zijn goed bezet en educatie heeft dit voorjaar met een slimme campagne extra educatiebegeleiders gevonden.

Voor een paar vrijwilligersvacatures vraagt het bestuur aan leden om eens goed in de eigen kring rond te kijken. Veel mensen vinden vrijwilligerswerk via-via.

We zijn al langer op zoek naar:

- Eén of liever nog twee nieuwe bestuursleden;
- Een gastheer of gastvrouw;
- Een coördinator moestuin
(want Mathilde stopt daar mee).

Belangstellenden kunnen contact opnemen met Paul Noort, coördinator vrijwilligers (vrijwilligers@heemtuinmalden.nl) of 06 18 74 67 51.

Of met het bestuur (bestuur@heemtuinmalden.nl).

QR-code voor donaties en sponsoring

Heemtuin Malden is een vereniging met een ANBI-status die deels afhankelijk is van inkomsten uit donaties en sponsoring. Giften zijn aftrekbaar bij de belastingaangifte (zie <https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/aftrek-en-kortingen/content/gift-aftrekken>).

Denk ook aan de mogelijkheid van een periodieke schenkingsovereenkomst (extra belastingvoordeel) of het opnemen van de Heemtuin in het testament.

Giften (eenmalig, groot of klein) zijn welkom op:

rekeningnr.: NL41 RABO 0131 638211

t.n.v. Vrienden van de Heemtuin Malden, o.v.v. 'donatie' of 'gift'.

Ook naaststaande QR-code is hiervoor te gebruiken, open deze met de telefoon-CAMERA, deze code linkt automatisch door naar de RABO-betaalsite waar een bedrag naar keuze kan worden ingevuld.

Bij voorbaat hartelijk dank!

De Heemtuin op social media

www.heemtuinmalden.nl

www.instagram.com/heemtuin_malden/

www.facebook.com/HeemtuinMalden

Specifiek over de akkers:

www.instagram.com/akkersheemtuinmalden/

<https://sites.google.com/view/akkersheemtuinmalden/akkers-heemtuin-malden>

Stuur foto's en/of korte teksten naar:

Instagram en Facebook: communicatie@heemtuinmalden.nl

Website, Wim van der Meer: web@heemtuinmalden.nl

Bereikbaarheid bestuur

Het bestuur staat open voor tips, vragen en opmerkingen.

Spreek ons gerust aan, bijvoorbeeld op een werkdag.

Secretaris: Hetty Koemans, p/a Pitrus 37, 6581 RM Malden of

per email: heemtuin@heemtuinmalden.nl

Voorzitter: Dieuwke Oegema, d.oegema@hetnet.nl of 06 23 43 63 85

Adreswijziging

Geef een woon- of e-mailadreswijziging zo spoedig mogelijk door aan de ledenadministratie:

p/a Pitrus 37, 6581 RM Malden of ledenadministratie@heemtuinmalden.nl.

Bezoekadres Bosweg 8a, Malden

Colofon

De Heemrank, Jaargang 43, nr. 41, juli 2024

Lay-out: Diana van Starrenburg, e-mailadres redactie: heemrank@heemtuinmalden.nl

Fotografie: leden van de vereniging

© Vereniging 'Vrienden van de Heemtuin Malden', www.heemtuinmalden.nl